

(> 'alliberar-se d'obligacions') [Lacav.], algun cop *mancipar*; *emancipació* [Lacav.]; *emancipat* [Belv.].

¹ En el baix llatí de Portugal, *mancipium* és sempre 'serf' o 'esclau manumès', fins a l'any 1000; des de princ. S. XI s'especialitza en el sentit de 'serf o lli-
bert jove', i fins al S. XII no apareix amb el sentit de 'jove de naixement lliure'. Tanmateix, l'acc. 'noi, minyó' ja apareix en els *Hisperica Famina*, que es van escriure en el S. VI o VII, potser a Hispània o Irlanda; l'acc. 'criat', en el port. *mancebo* encara apareix c. 1400; si bé ja llavors, i abans, predominava l'acc. 'xicot, home jove', tant en cast. com en portuguès, veg. *DCEC/DECH*, MANO, n. 26.

MACIS, del b. ll. *macis*, que sembla ser corrupció del ll. *macir*, gr. *μάχερ*, 'escorça d'un arbre de la Índia', segurament de procedència oriental. □ 1.ª doc.: 1271.

«Nous noscades, giroffle, espich, cardemomi, galengar, *massi*, cubebes, pebre lonc, lignum àloe, riubàrber, e tota altra speciaría ---» en la tarifa dels Corredors de Bna. (*EntreDL* I, 155.8, i p. 164); «trenta mujols d'ous frescs, mesclats ab flor de *macis* e de cubebes fines», Eiximenis (*Terç*, NCL. vi, 53); *flor de macis* figura també en el *L. de Coc* de Robert de Nola, d'on passà a la seva trad. cast. de 1525; i en dos textos del S. xv en els quals sembla que s'ha d'accentuar *maquí*, com fa *AlcM*.¹

El francès *macis* des de 1348, l'anglès *mace* des de 1393, en baix llatí des de 1236, mentre que *macir* ja es troba en Plini i *μάχερ* en Dioscòrides, però no estem segurs que sigui precisament el mateix; altrament cf. *DAG*, Levy i *DCEC*, s. v.

¹ Amb plural en *-ins*: «smersare en --- gingibres *maquins*, seu baladins aut *sarriols*» a. 1399, en l'*InvLC*. D'aquest +*sarriol*, no recollit per cap altre lèxic català, en dona dos testimonis més: «gingibre *sarriol* et baladí» a. 1401; i «illos 40 rotulos gingiberis baladí et *sarriol* ponderis Damasci» a. 1388. Com que n'ignorem el sentit precís, i només veiem que deu ser un adjectiu de qualitat del gíngebre, comparable al *gingebre baladí* i al *gingebre maquí*, solament podem conjecturar, tenint en compte la menció de Damàs, i la variant en *-se*, que pugui ser un diminutiu de SYRIUS, 'provinent de Síria', amb *-rr-* secundària.

MACLA [*DOrt.*], del fr. *macle*, pròpiament terme d'heràldica, que es creu provinent d'un diminutiu germànic del mot per a 'malla (reticular)', angl. *mesh*, al. *masche*.

MACLOC, tort. 'rovelló gros i acampanat' (*BDC* III, 101). D'aspecte ben àrabi (participi passiu?); cosa que apareix més que més convincent si recordem el nom de la grandiosa Mola de *Maclac*, que queda a mà esquerra remuntant des de Beseit les gorges del Regatxol cap als Ports de Tortosa (1955); enorme massís de penya quadrilàter envoltat de grans cingleres. Recordo que, en la monografia de l'*Onomasticon Ca-*

taloniae, li he assenyalat un ètimon àrabi, nom d'instrument en *ma-* i en *-aq*, amb el significat de 'maça' o 'porra', a la qual remeto no tenint-la a mà. Fóra natural la comparació de forma; i una *a* àrabiça entre emfàtiques velars sona *ā*, que els nostres percebien adés com a *o*, adés com a *a*. Crec recordar que no es tracta d'un *maqlaq*, tot i que l'arrel *qlq* 'agitar, molestar, irritar' (Dozy, *Suppl.* II, 398) bé podria haver dat el nom d'una eina contundent; sinó d'una alteració de *matraq* 'porra' (d'on *MATRACA* i cf. cast. *atarraga(r)*), amb el canvi de *r* en *l*, que sembla ja venir de l'hispano-àrab, i freqüent en els arabismes (*EntreDL* III, 163-7); car llavors el canvi de *il* en *kl* és quasi forçós. D'altra banda, deu haver-hi hagut contactes, d'inducció o contaminació, amb l'hispano-àrab. *maglaqa* 'tanca, clausura', d'on el granadi *MAGLACA* 'comporta' (*DECH*). Altrament quant al bolet, cf. *macoca*.

MACO, MACA, 'bonic', castellanisme vulgar, no sense arrelament en el parlar familiar, en temps modern: pres del cast. *majo*, *maja*, 'tipus vulgar arrufianat que afecta força i elegància' (d'on després 'luxós, bonic'); el qual sembla ser derivat d'un ús eròtic de *majar* 'capolar, batre amb eines com la maça'. □ 1.ª doc.: fi S. XVIII.

Ja llavors era moneda corrent, fins en escrits, si bé limitat a un to de llenguatge que podríem definir com indulgent en l'ús lingüístic, encara més que familiar. De primer escrit i pronunciat com *majo* castellà: «d'allò ben *majo*» trobem usat pel B. de Maldà (*Coll. B. V.*, 105). Encara avui sona *mábo*, *mába*, en comarques occidentals i valencianes no llunyanes del límit lingüístic, com Tortosa i Maestrat; en les quals té ús sense l'especialització en les acc. afectives, i limitades a qualificar persones. En aqueixes comarques, s'empra, tant o més, aplicat a objectes, llocs etc., i com a terme verament estètic, descriptiu, que és tal com està arrelat sobretot en el castellà d'Aragó: «visite-la: és molt *mábã*» em deien a Canet lo Roig (1961) de la cova de la *Riba Roja*.

En l'ambient del cat. central i mall., sona sempre *máku*, *-ko*, i *mákã*, i queda més limitat a tres especialitats: a) parlar infantil o dirigit a criatures; b) sobretot en femení, i dit de la boniquesa, natural o recerca-da, de noies; en la qual no deixa de figurar en escriptors tan seriosos com Coromines (parlant de Cebriana i Madalena de Bajalta); i tan seriosos i puristes com Josep Carner: «PRÍncep: On és el meu amor? --- ALBERICA: Quina serà l'escollida? / Poseu-vos *maques*, Déu meu!» (1905, *La Fustots*, O. C. Per., p. 1150); «són per anar cofoy, se figuren bé, són *maques*» (*Sonets*, 64); c) en masculí aplicat a homes trempats que es preen de força i elegància: «a veure qui serà el *maco* que m'ho prengui!»; «Fadrinetes de Sant Boi - molta fatxada gasten, / el més petit de tots - en gasta més que els altres: / el *maco* de l'Alaya / tralarà» (MilàF, *Romillo*, 306.4); «qui l'hi ha dit? A veure, que surti el *maco* que ens bescanta!», Em Vilanova (sainet en O. C. XI, 168). *Macoi*, *macota*; *maqueta*. *Maquència* < cast. *majeza*.